

Ohje viranomaiselle tupakointikieltohakemuksen käsittelystä ja siihen liittyvästä valvonnasta (osa B)

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (Valvira) antaa tupakkalain (549/2016) 6 §:n perusteella ohjeet tupakkalain valvovalle viranomaiselle asuntoyhteisöjä koskevista tupakointikielloista ja -rajoituksista. Tämä ohje korvaa aiemman Valviran 05.04.2017 päivätyn ohjeen (dnro V/23020/2017).¹ Asuntoyhteisöille tarkoitettu ohje (osa A, versio 05.06.2017) on saatavilla Isännöintiliiton ja Kiinteistöliiton verkkosivuilla.

Lainsäädäntö

Tupakkalain 1 §:n mukaan tupakkalain tavoitteena on ihmisille myrkyllisiä aineita sisältävien ja riippuvuutta aiheuttavien tupakkatuotteiden ja muiden nikotiinipitoisten tuotteiden käytön loppuminen.

Tupakkalain 73 §:n mukaan, mitä tupakkalain 10 luvussa säädetään tupakoinnista ja tupakansavusta, sovelletaan myös poltettavaksi tarkoitettun kasviperäisen tuotteen polttamiseen ja sähkösavukkeen käyttämiseen sekä niistä syntyviin savuihin, höyryihin ja hiukkasiin.

Tupakkalain 78 §:n 1 momentin mukaan asuntoyhteisön yhteisissä ja yleisissä sisätiloissa ei saa tupakoida. Asuntoyhteisö saa 2 momentin mukaan kieltää tupakoinnin asuntoyhteisön hallitsemisissa yhteisissä ulkotiloissa rakennuksen sisäänkäyntien ja ilmanottoaukkojen läheisyydessä, lasten leikkialueella ja yhteisillä parvekkeilla.

Tupakkalain 79 §:n 1 momentin mukaan asuntoyhteisö voi hakea kunnalta tupakointikiellon määräämistä asuntoyhteisön rakennuksen huoneistoihin kuuluville parvekkeille, huoneistojen käytössä oleviin ulkotiloihin ja huoneistojen sisätiloihin. Hakemuksessa tarkoitettujen tilojen haltijoita on kuultava ennen hakemuksen tekemistä.

Kunnan on 79 §:n 2 momentin mukaan määrättävä tupakointikielto hakemuksessa tarkoitettuihin tiloihin, jos tiloista voi niiden rakenteiden tai muiden olosuhteiden vuoksi muutoin kuin poikkeuksellisesti kulkeutua tupakansavua toiselle parvekkeelle, toiseen huoneistoon kuuluvan ulkotilan oleskelualueelle tai toisen huoneiston sisätiloihin. Tupakointikielto saadaan määrätä asuinhuoneiston asuintilaan vain, jos savun kulkeutumista ei ole mahdollista rakenteiden korjaamisella tai muuttamisella kohtuudella ehkäistä ja asuintilan haltijalle on ennen kiellon määräämistä varattu mahdollisuus ehkäistä savun kulkeutuminen omilla toimenpiteillään. Asuinhuoneiston asuintilaa koskeva tupakointikielto ei koske sähkösavukkeen käyttämistä.

¹ Ohjetta on laajennettu. Kaikki muutokset ja lisäykset on merkitty harmaalla taustavärillä.

Dnro V/23020/2017

31.05.2017

Kunnan on 79 §:n 3 momentin mukaan peruutettava määräämänsä tupakointikielto asuntoyhteisön hakemuksesta, jos kiellolle ei muuttuneiden olosuhteiden vuoksi ole enää perusteita. Kielto voidaan peruuttaa myös tilan haltijan hakemuksesta, jos asuntoyhteisö ei olennaisesti muuttuneista olosuhteista huolimatta hae kiellon peruuttamista. Tarkempia säännöksiä tupakointikieltoa ja sen peruuttamista koskevan hakemuksen tekemisestä ja asuntoyhteisön toimittaman kuulemisen kirjaamisesta hakemukseen voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

Tupakkalain 79 §:n 4 momentin mukaan pykälän 1 momentissa tarkoitettu kuuleminen katsotaan toteutetuksi, jos asuntoyhteisö toimittaa hakemuksessa tarkoitettujen tilojen haltijoille viimeistään kaksi viikkoa ennen päätöksentekoa tiedon ehdotetun hakemuksen perusteista sekä ohjeet huomautusten esittämiseen:

- a) omistusoikeuden perusteella tiloja hallitsevalle siihen postiosoitteeseen, joka on asuntoyhteisön tiedossa, tai siihen sähköpostiosoitteeseen tai muuhun vastaavaan teleosoitteeseen, jonka haltija on ilmoittanut asuntoyhteisölle; sekä
- b) vuokraoikeuden tai muun vastaavan oikeuden perusteella tiloja hallitsevalle rakennuksen yleisesti käytettävälle ilmoitustaululle tai hänen hallitsemaansa huoneistoon.

Tupakointikiellot sekä asuntoyhteisön mahdollisuudet kieltää tupakointi

Tupakkalaissa kielletään tupakointi² asuntoyhteisön³ yhteisissä ja yleisissä sisätiloissa⁴. Asuntoyhteisön asuinkiinteistöjen yhteisiä ja yleisiä sisätiloja, joissa tupakointi on kielletty, ovat esimerkiksi porraskäytävä, ullakko- ja kellaritilat, kerhotilat sekä yhteinen sauna. Tällaisiin yhteisiin ja yleisiin sisätiloihin ei myöskään saa järjestää tupakointia varten tarkoitettua erillistä huonetta tai muuta tilaa.

Asuntoyhteisö saa lisäksi halutessaan kieltää tupakoinnin asuntoyhteisön hallitsemassa yhteisissä ulkotiloissa rakennuksen sisäänkäyntien ja ilmanottoaukkojen läheisyydessä, lasten leikkialueilla ja yhteisillä parvekkeilla. Tupakkalaki ei rajoita asuntoyhteisön oikeutta järjestyssäännöissään kieltää tupakointi myös muilla kuin säännöksessä mainituilla yhteisillä ulkoalueilla. Asuntoyhteisö voi siten halutessaan järjestyssäännöissään kieltää tupakoinnin myös esimerkiksi hallitsemallaan yhteisellä ulkoterassilla tai pysäköintialueella. Päätös yhteisten ulkoalueiden tupakointikieltoa koskien tehdään asunto-osakeyhtiölain (1599/2009) tai muun asuntoyhteisöön sovellettavan lain mukaisessa järjestyksessä.

² Tupakointikielto koskee myös kasviperäisen poltettavaksi tarkoitetun tuotteen (esim. vesipiippu) polttamista sekä sähkösavukkeen käyttämistä (TupL 73 §).

³ Asuntoyhteisöllä tarkoitetaan osakeyhtiötä, johon sovelletaan asunto-osakeyhtiölakia (1599/2009), yhteisöä ja säätiötä, johon sovelletaan asumisoikeusasunnoista annettua lakia (650/1990), asunto-osuuskuntaa, yhteishallinnosta vuokrataloissa annetun lain (649/1990) 2 §:ssä tarkoitettua vuokrataloa sekä muuta yhteisöjen omistamaa vuokratalokantaa (TupL 2 §:n 1 mom. 42 kohta).

⁴ Sisätilalla tarkoitetaan asuin-, oleskelu-, odotus- tai työskentelytilaksi tarkoitettua suljettua tilaa, jossa on katto, lattia ja seinät, sekä tällaiseen käyttöön tarkoitettua tilaa, josta yhden tasopinnan liisäämisellä voidaan muodostaa suljettu tila (TupL 2 §:n 1 mom. 39 kohta).

Dnro V/23020/2017

31.05.2017

Asuntoyhteisön oikeus tupakoinnin kieltämiseen ei ulotu asukkaiden hallinnassa oleviin ulkoalueisiin eikä muihin ulkoalueisiin, jotka eivät ole asuntoyhteisön hallinnassa. Asuntoyhteisö ei siksi voi tupakkalain perusteella kieltää tupakointia esimerkiksi kadulla tai muulla yleisellä alueella, vaikka ulkoa leviäisi tupakansavua rakennuksen porraskäytävään. Asuntoyhteisö voi kuitenkin hakea kunnalta tupakointikiellon määrittämisestä huoneistoihin kuuluvien parvekkeiden, huoneiston käytössä olevien ulkotilojen sekä huoneistojen sisätilojen osalta. Asuntoyhteisöille tarkoitettu ohje (osa A, versio 05.06.2017) hakemuksen tekemiseen liittyvistä toimituksista on saatavilla Isännöinti-iltoon ja Kiinteistöiltoon verkkosivuilla.

Tupakointikieltohakemuksen käsittely kunnassa

Hakemuksen vastaanottaminen

Tupakkalaki ei edellytä, että hakemuksen vastaanottamisesta ilmoitetaan hakijalle. Asiakirjan lähettäjälle on kuitenkin pyynnöstä annettava todistus asiakirjan kirjaamisesta tai muusta rekisteröinnistä.⁵

Hakemuksen muotoseikoista

Tupakkalain 79 §:n 1 momentin mukaan asuntoyhteisö voi hakea kunnalta tupakointikiellon määrittämisestä. Kunnan tupakkalakia valvovan viranomaisen on varmistettava, esimerkiksi hakemuksen liitteenä olevasta asuntoyhteisön päätöksestä ja lainvoimaisuustodistuksesta, että hakija on toimivaltainen hakemaan tupakointikieltoa kunnalta. Lainvoimaisuustodistusta ei ole aina tarpeen liittää hakemukseen, kuten jos asuntoyhteisön päätös on tehty kaikkien yhtiön osakkaiden toimesta yksimielisesti tai jos asuntoyhteisön omistajuus on sataprosenttisesti yhdellä omistajalla. Asuntoyhteisön päätöksenteosta ja toimivallasta säädetään kutakin asuntoyhteisöä koskevassa lainsäädännössä erikseen.⁶

Tupakkalain 79 §:n 1 momentin mukaan hakemuksessa tarkoitettujen tilojen haltijoita on kuultava ennen hakemuksen tekemistä. Tupakkalain 79 §:n 4 momentissa säädetään siitä, milloin kuuleminen katsotaan toteutetuksi. Asuntoyhteisössä toteutettu tupakkalain mukainen kuuleminen on ehdoton prosessiedellytys sille, että hakemus voidaan viranomaisessa aineellisesti käsitellä. Mikäli tupakkalain mukaista kuulemista koskeva prosessi on asuntoyhteisössä tehty tupakkalain säännösten vastaisesti tai jätetty kokonaan tekemättä, ei hakemuksen sisällölliselle käsittelylle ole edellytyksiä. Kunnan tupakkalakia valvova viranomainen ei voi aineellisesti ratkaista asiaa, jos asuntoyhteisö ei ole hakemusta tehdessään noudattanut tupakkalaissa säädettyjä prosessiedellytyksiä. Tämän vuoksi asuntoyhteisöjen on kiinnitettävä huomiota siihen, että tilan haltijoiden kuuleminen toteutetaan tupakkalain säännösten mukaisesti ennen hakemuksen tekemistä ja että tiedot kuulemisesta käytetyistä menettelyistä liitetään hakemukseen.

⁵ Hallintolain 17 §:n 2 momentti

⁶ Asiasta tarkemmin asuntoyhteisöille tarkoitettussa ohjeessa (osa A)

Dnro V/23020/2017

31.05.2017

Hallintolain mukaisen kuulemisen tarpeellisuus

Asianosaiselle on ennen asian ratkaisemista varattava tilaisuus lausua mielipiteensä asiasta sekä antaa selityksensä sellaisista vaatimuksista ja selvityksistä, jotka saattavat vaikuttaa asian ratkaisuun. Asian saa ratkaista asianosaista kuulematta, jos kuuleminen on ilmeisen tarpeetonta.⁷

Tupakkalain hallituksen esityksen (219/2016 vp)⁸ mukaan hallinnollisen kuulemismenettelyn osalta voi olla merkitystä sillä, että tilojen haltijat tai osa heistä ovat hyväksyneet tupakointikieltohakemuksen tekemisen. Valvira katsookin, että hakemuksen ratkaisemista asianosaista kuulematta puoltaisi seuraavat seikat:

- a) kyse on hakemusluontoisesta asiasta
- b) tilan haltijoita on kuultu tupakkalain perusteella ennen hakemuksen tekemistä (ja haltijat tai osa heistä on hyväksynyt hakemuksen tekemisen)
- c) kunnan harkintavalta kiellon määräämistä koskevassa asiassa on sidottu, mikäli tupakkalaissa säädetyt edellytykset täyttyvät
- d) kiellon tehosteeksi ei aseteta uhkasakkoa (ks. kohta Uhkasakko.)

Valviran näkemyksen mukaan kunnan on kuultava tilan haltijaa tai haltijoita hallintolain mukaisesti ainakin, jos

- a) asuntoyhteisön toteuttama tupakkalain mukainen kuuleminen on jostain syystä riittämätön (esim. hakemuksen liitteenä ei ole kaikkien tilanhaltijoiden kuulemista)
- b) osa asuntoyhteisön tilan haltijoista on vaihtunut hakemuksen jättämisen jälkeen
- c) asuntoyhteisön toteuttaman tupakkalain mukaisen kuulemisen jälkeen on kulunut tavanomaista pidempi aika ennen asian päättämistä kunnassa
- d) kiellon yhteydessä määrätään uhkasakko tupakkalain 105 §:n mukaisesti
- e) tilan haltija on vastustanut tupakkalain mukaisessa kuulemisessä hakemuksen tekemistä.

Kunnan tupakkalakia valvovan viranomaisen tehtäväksi jää harkinta siitä, voidaanko hallintolain mukainen kuuleminen jättää suorittamatta ilmeisen tarpeettomana hallintolain 34 §:n 2 momentin 5 kohdan mukaisesti.

Hakemuksen käsittely

Kunnan tupakkalakia valvovan viranomaisen on hakemuksesta määrättävä tupakointikielto huoneistoihin kuuluville parvekkeille, huoneistojen käytössä oleviin ulkotiloihin tai huoneistojen sisätiloihin, jos tiloista voi niiden rakenteiden tai muiden olosuhteiden vuoksi muutoin kuin poikkeuksellisesti kulkeutua tupakansavua toiselle parvekkeelle, toiseen huoneistoon kuuluvan ulkotilan oleskelualueelle tai toisen huoneiston sisätiloihin.

⁷ Hallintolain 34 § 1 momentti ja 2 momentin 5 kohta

⁸ TupL 79 §:n yksityiskohtaiset perustelut, s. 11

Dnro V/23020/2017

31.05.2017

Kiellon määrääminen ei edellytä konkreettista tupakointia eli kiello on hakemuksen perusteella määrättävä, mikäli savun kulkeutuminen toisiin tiloihin on mahdollista. Käytännössä on selvää, että esimerkiksi päällekkäisten tai vierekkäisten tilojen osalta savun leviäminen on todennäköistä, jolloin tupakkalain vaatimus siitä, että savua voi muutoin kuin poikkeuksellisesti kulkeutua toisen huoneiston tiloihin, täyttyy.

On hyvä huomata, että kunnalla ei ole asiassa harkintavaltaa, mikäli tupakkalain edellytykset kiellon määräämiselle täyttyvät. Näin ollen tupakointikielto on lähtökohtaisesti määrättävä kaikkiin hakemuksessa mainittuihin tiloihin, mikäli savua voi muutoin kuin poikkeuksellisesti kulkeutua toisen asunnon tiloihin. Poikkeuksellisuudella tarkoitetaan tässä satunnaista mahdollisuutta sille, että savua voisi kulkeutua edellä mainittuihin tiloihin. Koska kiellon määrääminen ei edellytä konkreettista tupakointia, ei poikkeuksellisuudella tarkoiteta satunnaista savun kulkeutumista tiloihin, vaan satunnaista mahdollisuutta savun kulkeutumiselle tiloihin. Poikkeuksellisuuden edellytys täyttyy, jos mahdollisuus savun kulkeutumiselle toisen asunnon tiloihin toteutuisi ainoastaan tietyissä, erittäin harvinaisissa olosuhteissa.

Kieltoa määrättäessä on kiinnitettävä erityistä huomiota sellaisiin tiloihin, jotka poikkeavat tai eroavat jollain tavalla muista tiloista, joihin tupakointikieltoa on haettu. Esimerkkinä tilanne, jossa asuntoyhteisö on hakenut kieltoa kaikille asuntoyhteisön 20 parvekkeelle. Asuntoyhteisössä on 18 samankaltaista parvekettä sekä kaksi kattohuoneistoa, joiden parvekkeet ovat rakennuksen eri puolilla. Esimerkkitalanteessa kattohuoneistojen parvekkeet poikkeavat muista asuntoyhteisön parvekkeista, ja niiden osalta kiellon määräämisen edellytykset on harkittava tapauskohtaisesti.

Kielto määrätään pääsääntöisesti hakemuksen ja siinä olevien liitteiden perusteella. Mikäli edellä mainituista asiakirjoista ei riittävän selvästi käy ilmi, että tupakansavu voi muutoin kuin poikkeuksellisesti levitä muiden asuntojen tiloihin, on asiasta pyydettävä lisäselvitystä tai tarvittaessa todettava tilanne paikan päällä ennen kiellon määräämistä.

Asuintiloihin määrättävän tupakointikiellon käsittelyssä huomattava

Tupakkalain mukaan tupakointikielto saadaan määrätä asuinhuoneiston asuintilaan vain, jos savun kulkeutumista ei ole mahdollista rakenteiden korjaamisella tai muuttamisella kohtuudella ehkäistä ja asuintilan haltijalle on ennen kiellon määräämistä varattu mahdollisuus ehkäistä savun kulkeutuminen omilla toimenpiteillään.

Hallituksen esityksen (HE 15/2016vp) yksityiskohtaisten perustelujen mukaan asuinhuoneiston asuintilaan tupakointikielto voitaisiin määrätä vain poikkeuksellisesti. Tupakointi saataisiin kieltää asuinhuoneiston asuintiloissa vain, jos savun kulkeutumista ei voida rakenteiden korjaamisella tai muuttamisella kohtuudella ehkäistä ja huoneiston haltijalle on ennen kielloa varattu mahdollisuus ehkäistä savun kulkeutuminen omilla toimenpiteillään. Koska asuinhuoneistojen välistä savuhaittaa voidaan yleensä hallita yksinkertaisilla ilmastoinnin säädöillä ja korjauksilla, asuntoyhteisön

Dnro V/23020/2017

31.05.2017

olisi käytännössä aina selvitettävä jo ennen hakemuksen tekemistä, voidaanko savun kulkeutuminen kohtuukustannuksin estää.⁹

Asuintiloihin määrättävä tupakointikielto tulee todennäköisesti useimmiten esille tilanteessa, jossa tupakansavun leviämistä koskeva ongelma on jo olemassa. Voi kuitenkin olla tilanteita, joissa asuntoyhteisö hakee tupakointikieltoa asuinhuoneistojen asuintiloihin rakennuksen tiedossa olevien ominaisuuksien vuoksi ennakoivasti, ennen varsinaisen tupakansavuongelman olemassaoloa. Vaikka tupakkalain 79 §:ä on mahdollista soveltaa molemmissa tilanteissa, käytännössä sen soveltaminen tulee edellä todetun mukaisesti pääsääntöisesti kyseeseen yksittäisten asuinhuoneistojen tupakansavuongelmaa koskevassa tilanteessa.

Asuinhuoneistojen sisätiloja koskevassa kieltihakemuksessa on oltava selvitys niistä toimenpiteistä, joita asuntoyhteisö on tehnyt estääkseen savun kulkeutumisen asuntojen välillä. Selvityksessä on oltava tiedot myös siitä, minkälaiset korjaustoimenpiteet ovat asiassa vielä tarpeen, sekä arvio näiden toimenpiteiden kustannuksista.¹⁰ Käytännössä kohtuukustannuksien voidaan yleensä toteuttaa ilmanvaihdon säätämiseen liittyviä yksinkertaisia toimenpiteitä. Myös asuinhuoneiston rakenneliitosten tiivistämiseen liittyvät toimenpiteet voivat Valviran näkemyksen mukaan olla mahdollisia. Kohtuukustannukset on käytännössä harkittava aina tapauskohtaisesti. Lähtökohtaisesti asuntoyhteisöllä itsellään on yksittäistapauksessa parhaat mahdollisuudet arvioida syntyvien kulujen kohtuullisuutta. Näin ollen kohtuukustannusten harkinnassa asuntoyhteisön esittämälle selvitykselle on annettava merkittävää painoarvoa.

Asuintilan haltijalle on ennen kiellon määräämistä varattava mahdollisuus ehkäistä savun kulkeutuminen muihin asuntoihin omilla toimenpiteillään. Käytännössä on kuitenkin huomioitava, että asuintilan haltijan mahdollisia toimenpiteitä rajoittavat asuntoyhteisöjä koskevien säännösten lisäksi myös huoneiston hallintaperuste (omistus/vuokra). Esimerkiksi asunto-osakeyhtiölain mukaan osakkaalla on hallitsemassaan tilassa laissa tarkemmin säädetty muutostyöoikeus.¹¹ Asunto-osakeyhtiöiden osalta asuinhuoneistoihin tehtäviin rakenteellisiin muutoksiin on saatava etukäteen taloyhtiön hallituksen suostumus ja muutoksen suorittamiselle on oikeus asettaa ehtoja. Vuokralaisella muutostyöt vaativat lähtökohtaisesti aina paitsi vuokranantajan myös taloyhtiön suostumuksen. Mahdollisten muutostöiden luvanvaraisuuden osalta on tarvittaessa oltava yhteydessä kunnan rakennusvalvontaviranomaiseen.

Asuinhuoneistoin asuintilaa koskevaa tupakointikieltopäätöstä tehtäessä on hyvä huomioida, että kiello ei koske sähkösavukkeen käyttämistä.¹² Lisäksi on hyvä huomioida, että kaikki asuntoyhteisöjen huoneistojen tupakkalain mukaiset sisätilat eivät ole asuinhuoneistojen asuintiloja. Tupakkalain mukaan ainoastaan asuinhuoneistojen asuintiloihin määrättävä kiello

⁹ Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tupakkalaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 15/2016 vp) s. 115-116

¹⁰ Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tupakkalaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 15/2016 vp) s. 115-116 sekä valtioneuvoston asetus tupakointitiloista ja tupakointikiellon hakemisesta asuntoyhteisöön 4 a §:n 2 momentti (601/2016)

¹¹ Asiasta tarkemmin asuntoyhteisöille tarkoitettussa ohjeessa (Osa A, versio 05.06.2017)

¹² Tupakkalain 79 §:n 2 momentti

Dnro V/23020/2017

31.05.2017

edellyttää, ettei savun kulkeutumista ole mahdollista kohtuudella ehkäistä ja että asuintilan haltijalle on ennen kiellon määräämistä varattu mahdollisuus ehkäistä savun kulkeutuminen omilla toimenpiteillään. Tätä edellytystä ei ole muihin huoneistojen sisätiloihin määrättävän kiellon osalta.

Tupakointikieltopäätöksen tiedoksianto

Tupakkalain 79 §:n perusteella määrätty tupakointikielto toimitetaan todisteellisenä tiedoksi antona hakijalle (asuntoyhteisölle) sekä asianosaisille (tilan haltijoille). Yleistiedoksi antoa voidaan käyttää silloin, kun asiakirja on annettava tiedoksi yli kolmellekymmenelle tiedossa olevalle henkilölle tai kun henkilöiden lukumäärää ei tiedetä.¹³

Yleistiedoksiannossa asiakirja pidetään määrätyn ajan vastaanottajan nähtävillä viranomaisessa. Asiakirjan nähtävillä asettamisesta on ilmoitettava virallisessa lehdessä ja sen lisäksi viranomaisen ilmoitustaululla tai sellaisessa sanomalehdessä, josta vastaanottajan voidaan otaksua parhaiten saavan tiedon. Ilmoituksesta on käytävä ilmi, mitä asia koskee sekä maininta siitä, missä ja mihin ajankohtaan saakka asiakirja pidetään nähtävillä. Ilmoituksessa on todettava, että tiedoksisaannin katsotaan tapahtuneen seitsemäntenä päivänä ilmoituksen julkaisemisesta virallisessa lehdessä.¹⁴

Käytännössä asuntoyhteisöillä on parhaat edellytykset tiedottaa kieltopäätöksestä tilan haltijoita. Viranomaisen velvollisuus tiedottaa asianosaisia tupakointikieltopäätöksestä ei poistu, vaikka asuntoyhteisö tiedottaisi asiasta käytössään olevilla menetelmillä.

Tupakointikieltopäätöksen täytäntöönpano

Tupakkalain 108 §:n mukaan tupakkalaissa tarkoitettu hallintoviranomaisen päätös voidaan panna täytäntöön muutoksenhausta huolimatta. Tätä pykälää ei kuitenkaan sovelleta 79 §:ää koskevan kieltopäätöksen osalta, vaan asuntoyhteisön kieltopäätöksen täytäntöönpanon edellytyksenä on päätöksen lainvoimaisuus¹⁵. Näin ollen kieltopäätös on täytäntöön pantavissa vasta, kun asiaa koskeva valitusaika on umpeutunut tai muutoksenhaku on lainvoimaisesti ratkaistu.

Valvonta

Tupakkalain 8 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan kunta valvoo alueellaan tupakointikieltoja ja -rajoituksia koskevien säännösten noudattamista.

Tupakointikieltojen ja -rajoitusten valvontaa tehdään kunnassa pääsääntöisesti valitusten perusteella. Tupakointikieltojen valvonta asuntoyhteisöissä ei poikkea tästä pääsäännöstä, ja valvonta tapahtuu lähtökohtaisesti valitusten perusteella.

¹³ Hallintolaki 55 §

¹⁴ Hallintolaki 62 §

¹⁵ Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietinnön (StVM 7/2016 vp) yksityiskohtaiset perustelut s. 12

Dnro V/23020/2017

31.05.2017

Asuntoyhteisössä tapahtuvaa tupakointikiellon rikkomista koskeva ilmoitus on aiheellista pyytää kirjallisena. Ilmoituksessa on hyvä tuoda esille ne toimenpiteet, jotka asuntoyhteisö on mahdollisesti asiassa jo tehnyt (esimerkiksi tilan haltijalle annetut huomautukset). Valvonta-asian vireille tulosta on informoitava asianosaisia (esimerkiksi asuntoyhteisöä, kiinteistön omistajaa, tilan haltijaa).

Ulkotilojen osalta tupakointikiellon rikkominen voidaan todeta ulkoapäin tehdyin näköhavainnoin.

Asuintiloihin määrätyn tupakointikiellon valvonnasta

Tupakkalain 86 §:n mukaan asunnontarkastukseen, joka liittyy tupakkalain 10 luvussa säädettyihin tupakointikieltoihin ja -rajoituksiin sovelletaan terveydensuojelulain (763/1994) 46 §:ää.

Terveydensuojelulain 46 §:n 1 momentin mukaan tarkastus tai siihen liittyvä muu valvontatoimi voidaan tehdä pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyissä tiloissa muutoin kuin tilan haltijan tai omistajan omasta aloitteesta vain, jos se on välttämätön sen selvittämiseksi, aiheutuuko haltijalle tai muulle tilassa oleskelevalle taikka naapurille terveyshaittaa. Pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyn tilan tarkastus asukkaan tahdon vastaisesti voidaan 46 §:n 2 momentin mukaan tehdä vain, jos viranomaisella on perusteltu syy epäillä välittömiä toimia edellyttävää vakavaa terveyshaittaa.¹⁶ Tällöin tarkastuksen tai siihen liittyvän toimen suorittamiseen tulee olla kunnan terveydensuojeluviranomaisen antama kirjallinen määräys.

Koska tahdonvastaisen asunnontarkastuksen edellytyksenä on vakavan terveyshaittakynnyksen ylittyminen, ei tupakkalain 79 §:n nojalla määrätyn tupakointikiellon valvonnassa asunnon tarkastaminen tilan haltijan tahdon vastaisesti tule pääsääntöisesti kyseeseen.

Asuinhuoneiston asuintiloihin määrätyn tupakointikiellon rikkomista koskevan ilmoituksen perusteella tarkastetaan ensin tilanne asuntoyhteisössä esimerkiksi isännöitsijän, kiinteistönomistajan ja mahdollisesti asiasta kärsivän naapurihuoneiston haltijan kanssa.

Mikäli tarkastus vahvistaa epäilystä siitä, että tupakkalain 79 §:n perusteella määrättyä tupakointikieltoa rikotaan asuinhuoneistossa, siirrytään kyseessä olevan huoneiston tarkastamiseen. Asiasta voi pyrkiä keskustelemaan alustavan tilannekartoituksen yhteydessä myös tupakointikiellon

¹⁶ Hallituksen esityksessä laiksi terveydensuojelulain muuttamiseksi (HE:ssä 76/2014 vp, s. 20) avataan terveyshaitan ja vakavan terveyshaitan välistä arviointia. Vakavan terveyshaitan arviointiin vaikuttaa altistustilanteen ja siitä aiheutuvien terveysvaikutusten vakavuus. Altisteesta johtuva kuoleman tai pysyvän sairastavuuden riski ei kuitenkaan yksinään riitä tekemään terveyshaitasta vakavaa, koska monet tekijät, kuten tupakansavu tai radon lisää pysyvän sairastumisen todennäköisyyttä jo pienillä pitoisuuksilla ja altistuksilla. Jos pitoisuudet ovat kuitenkin riittävän suuret, voidaan katsoa kyseessä olevan vakava terveyshaitta. Arvioitaessa vakavan terveyshaitan vaatimia välittömiä toimia pitää lisäksi huomioida terveysvaikutusten välittömyys. Monet tekijät johtavat pysyvään sairastumiseen vasta vuosien aikana kerääntyneen altistumisen seurauksena, esimerkkinä radonin tai tupakoinnin aiheuttama keuhkosityöpä. Toisaalta jotkut tekijät vaativat välittömiä toimia altistuksen vähentämiseksi, esimerkkinä korkean häkäpitoisuuden aiheuttama kuoleman vaara.

Dnro V/23020/2017

31.05.2017

rikkomisesta epäillyn tilan haltijan kanssa. Jos tarkastuksella tehdyt havainnot vahvistavat epäilystä tupakointikiellon rikkomisesta, asuinhuoneisto voidaan asukkaan suostumuksella tarkastaa samassa yhteydessä. Mikäli tilan haltija vastustaa asunnontarkastusta, on viranomaisen hankittava näyttö mahdollisen tupakointikiellon rikkomisesta muilla keinoin, kuten esimerkiksi toteamalla tupakansavua kulkeutuvan kyseisestä asunnosta rappukäytävään tai naapuriasuntoon.

Tapauskohtaisessa harkinnassa merkitystä on myös sillä, että asuinhuoneistoon aiemmin määrätyn tupakointikieltohakemuksen hyväksymisen edellytyksenä on ollut selvitys savun mahdollisuudesta levitä muiden huoneistojen tiloihin sekä siitä, ettei leviämistä ole voitu rakenteiden korjaamisella tai muuttamisella kohtuudella ehkäistä. Tällöin on lähtökohtaisesti selvää, että tupakointikiellon rikkominen asuinhuoneiston asuutilassa aiheuttaa tupakansavuhaittaa muiden huoneistojen tiloihin.

Myös asuntoyhteisö itse voi lainsäädännön asettamien rajojen puitteissa valvoa kunnan määräämän tupakointikiellon toteutumista asukkaiden hallitsemisissa tiloissa. Tällöin mahdolliset seuraamukset tupakointikiellon rikkomisesta tulevat ko. asuntoyhteisöä koskevan lainsäädännön mukaisesti.¹⁷

Muihin kuin asuinhuoneistojen sisätiloihin, kuten esimerkiksi liikehuoneistojen sisätiloihin, valvontaa voidaan kohdistaa normaalien tupakkalain menettelyjen mukaisesti.

Uhkasakko

Tupakkalain 105 §:n 1 momentin mukaan kunta voi asettaa tupakkalain säännösten perusteella antamansa kiellon tai määräyksen tehosteeksi uhkasakon.

Hakemuksen perusteella asuntoyhteisöön määrättävän tupakointikiellon tehosteeksi ei lähtökohtaisesti aseteta uhkasakkoa heti päätöksenteon yhteydessä. Jos kyse on kuitenkin yksittäisen huoneiston sisätilaan määrättävästä tupakointikiellosta, on uhkasakon asettamiselle jo tässä vaiheessa perusteita.

Kunnan kieltopäätöksen tehostaminen uhkasakolla tulee kyseeseen, jos tupakointikieltoa rikotaan sellaisissa tiloissa, joissa tupakointi on kielletty joko suoraan tupakkalain perusteella tai kunnan aiemmin määräämän tupakointikiellon johdosta. Käytännössä kunta kieltää päätöksellä lain tai aiemmin annetun kieltopäätöksen vastaisen toiminnan ja asettaa kiellon tehosteeksi uhkasakon. Valviran näkemyksen mukaan kieltopäätöksen tekeminen ja uhkasakon asettaminen edellyttää, että kunnan tupakkalakia valvova viranomainen on tarkastuksella havainnut lain tai aiemmin annetun kieltopäätöksen vastaisen toiminnan.

¹⁷ Esimerkiksi asunto-osakeyhtiölaissa on säädetty mahdollisuus huoneiston haltuunotosta. Asiasta tarkemmin asuntoyhteisöille tarkoitettussa ohjeessa (Osa A, versio 05.06.2017)

Dnro V/23020/2017

31.05.2017

Ennen kieltopäätöksen tekemistä ja uhkasakon asettamista kunnan on aina kuultava asianosaista¹⁸. Asianosaiselle on näin ollen varattava tilaisuus lausua mielipiteensä asiasta sekä antaa selityksensä sellaisista vaatimuksista ja selvityksistä, jotka saattavat vaikuttaa asian ratkaisuun. Samalla on ilmoitettava kiellon tehosteeksi asetettavasta uhasta, jotta asianosaisella on mahdollisuus lausua mielipiteensä myös siitä.

Tupakointikieltojen noudattamisesta huolehtiminen on ensisijaisesti tilan haltijan tehtävä. Näin ollen kieltopäätös ja sen tehosteeksi asetettava uhkasakko annetaan lähtökohtaisesti sille, joka tosiasiallisesti hallitsee tilaa. Tilan haltijan, esimerkiksi omistajan tai vuokralaisen, tehtävä on huolehtia siitä, että asunnossa vierailevat tai oleskelevat ovat tietoisia asuntoyhteisöä koskevista tupakointikielloista. Valviran näkemyksen mukaan tilan haltija on näin ollen pääsääntöisesti vastuussa myös muiden tupakoinnista hänen hallitsemissaan tiloissa.

Uhkasakkolain 8 §:n mukaan uhkasakon suuruutta harkittaessa on otettava huomioon päävelvoitteen laatu ja laajuus, velvoitetun maksukyky ja muut asiaan vaikuttavat seikat. Uhkasakon suuruus onkin aina harkittava tapauskohtaisesti. Sen on kuitenkin oltava riittävä estämään kiellon vastainen toiminta.

Mikäli tupakointikiellon rikkominen jatkuu kieltä ja uhkasakon asettamista koskevan päätöksen jälkeen, siirrytään uhkasakon tuomitsemista koskevaan vaiheeseen. Uhkasakon asettanut viranomaislainen voi tuomita uhkasakon maksettavaksi, jos päävelvoitetta ei ole noudatettu eikä noudattamatta jättämiseen ole pätevää syytä.¹⁹ Uhkasakon tuomitsemisessa edetään vastaavalla tavalla kuin uhkasakkoa asetettaessa; viranomaisen on todettava tupakointikiellon rikkominen, kuultava asianosaista ja tehtävä asiasta päätös. Edellytyksenä uhkasakon tuomitsemiselle maksettavaksi on, että uhkasakon asettamista koskeva päätös on lainvoimainen. Lainvoimaisuustodistuksen saa hallinto-oikeudesta pyytämällä.

Uhkasakkoa tuomitessa on huomioitava uhkasakon vanhenemisaika. Uhkasakon tuomitsemista koskevalle kuulemiselle on asetettu kahden vuoden määräaika siitä, kun velvoitteen asettamispäätös on saanut lainvoiman ja päävelvoitetta koskeva määräaika on kulunut.²⁰ Tämän jälkeen uhkasakko on vanhentunut, eikä sitä voida tuomita täytäntöön.

Kiellon peruuttaminen

Tupakkalain 79 §:n 3 momentin mukaan kunnan on peruutettava määräämänsä tupakointikielto asuntoyhteisön hakemuksesta, jos kiellolle ei muuttuneiden olosuhteiden vuoksi ole enää perusteita. Kielto voidaan peruuttaa myös tilan haltijan hakemuksesta, jos asuntoyhteisö ei olennaisesti muuttuneista olosuhteista huolimatta hae kiellon peruuttamista.

Tupakointikiellon peruuttamista voi näin ollen hakea paitsi asuntoyhteisö, myös tilan haltija.

¹⁸ Uhkasakkolaki 22 §

¹⁹ Uhkasakkolaki 10 §

²⁰ Uhkasakkolaki 13 §

Dnro V/23020/2017

31.05.2017

Tupakointikiellon peruutushakemuksessa on oltava osittain vastaavat tiedot kuin tupakointikieltihakemuksessa muun muassa tupakointikiellon kohteena olevista tiloista sekä tarvittavista yhteystiedoista.²¹ Lisäksi hakemuksessa on oltava selvitys niistä muuttuneista olosuhteista, jotka tekevät aiemmin määrätyn tupakointikiellon tarpeettomaksi.²²

Tupakointikieltoa koskevan peruutushakemuksen osalta on huomioitava, että hakemuksen sisältöä koskevat vaatimukset riippuvat siitä, onko peruutushakemuksen tekijänä asuntoyhteisö vai tilan haltija. Jos peruutushakemuksen tekijänä on tilan haltija, on hakemuksessa oltava selvitys myös siitä, että asuntoyhteisö ei olennaisesti muuttuneista olosuhteista huolimatta ole hakenut kiellon peruuttamista. Tällainen selvitys voi olla esimerkiksi yhtiökokouksen päätös asiasta.

Tupakkalain 79 §:n perusteella annetun kiellon peruuttamisen edellytyksenä on, että olosuhteet ovat muuttuneet niin olennaisesti, että tupakan savu ei voi enää levitä toisen huoneiston tiloihin. Esimerkkinä olosuhteiden olennaisesta muuttumisesta voisi olla tilanne, jossa kaksi asuinhuoneistoa, tai enemmän, yhdistetään yhdeksi asuinhuoneistoksi. Tällaisella muutoksella voi olla olennaisesti merkitystä siihen, leviääkö tupakansavu huoneistojen välillä. Olosuhteiden muutosta koskevan edellytyksen täyttyminen on aina kuitenkin harkittava tapauskohtaisesti.

Toimivallan siirto

Tupakkalaki ei estä sitä, että kunta siirtää toimivallan tupakkalain 79 §:n mukaisten päätösten tekemisestä alaiselleen viranhaltijalle. Kuntalain mukaan hallinnollisen pakon käyttämisessä toimivaltaa voidaan siirtää vain toimielimelle²³. Uhan asettaminen on hallinnollinen pakkokeino. Näin ollen toimivaltaa uhkasakkoa koskevan päätöksen tekemisestä ei voida siirtää yksittäiselle viranhaltijalle.

Maksut

Kunta perii hyväksymänsä taksan mukaisen maksun 79 §:ssä tarkoitetun tupakointikieltoa koskevan hakemuksen käsittelystä. Myös tupakointikiellon peruuttamista koskevan hakemuksen käsittelystä peritään näin ollen maksu. Kunnan on määrättävä maksut siten, että ne vastaavat määrältään enintään suoritteiden tuottamisesta aiheutuvia kokonaiskustannuksia. Hakemuksen käsittely perustuu pääsääntöisesti tuntitaksaan. Maksuun sisältyvät myös kuulemiseen ja päätöksestä ilmoittamiseen liittyvät kustannukset.

Tupakointikieltojen valvonnasta ei peritä erillistä maksua.

²¹ VN:n asetus (601/2016) tupakointitiloista ja tupakointikiellon hakemisesta asuntoyhteisöön 4 b §.

²² Tarkemmat ohjeet hakemuksen sisällöstä ohjeen osassa A ”Tupakointikieltoja koskeva ohje asuntoyhteisöille” (versio 05.06.2017)

²³ Kuntalaki 91 §:n 3 momentti

31.05.2017 Dnro V/23020/2017

Johtajan sijaisena ryhmäpäällikkö *Eeva Saari*
Eeva Saari

Ylitarkastaja *Reetta Honkanen*
Reetta Honkanen